

Diakonian tutkimus ja altavastaajan ääni

Keväällä 2024 osallistuin usean muun Diakonian tutkimus -aikakauskirjan toimituskunnan jäsenen kanssa kahteen diakonian tutkimuksen kannalta mielenkiintoiseen konferenssiin. Näistä ensimmäinen oli empiirisen teologian järjestö ISERTin konferenssi Siegenissä Saksassa huhtikuussa. Konferenssin aiheena oli postkoloniaalinen teoria. Keskustelimme kolmen päivän ajan vilkkaasti teorian sovelluksista, vaikutuksista ja merkityksestä osana teologista tutkimusta ja sen metodologisia kysymyksiä. Postkoloniaalinen teoria haastaa tarkastelemaan ja purkamaan valtarakenteita, joita Euroopan kolonialistinen menneisyys on rakentanut niin sosiaalisessa, kulttuurisessa, taloudellisessa kuin psykologisessakin mielessä ja joita yhä uusinnetaan paitsi yhteiskunnassa, myös tutkimuksessa. Postkoloniaalinen teoria haastaa deskriptiivisen, metodologista puhtautta ihannoivan empiristisen tutkimusideaaliin ja kehottaa tutkijan pysähtymään kontekstuaalisuuden, sotkuisuuden ja vallan analyysin äärelle. Postkoloniaalinen tieto edellyttää toisin tietämistä.

Konferenssista mieleeni jäi erityisesti professori Emmanuel Lartey (Emory University, Atlanta, USA) esitelmä otsikolla *"Lived Religion": The Kpeehe of empirical and postcolonial theological endeavors*. Lartey kysyi esitelmässään provosoivan kysymyksen: Voiko altavastaaja puhua? Vastauksena kysymykseen hän nosti näkökulmiksi imitaation, improvisaation, luovuuden ja moniäänisyyden.

Postkoloniaalinen näkökulma vaatii ottamaan huomioon mahdollisuuden, että heikossa asemassa olevat imitoivat eli jäljittelevät ilmaisussaan valtapositionissa olevien ilmaisutapoja tai joutuvat mukauttamaan ilmaisutapojaan tul-

lakseen kuulluksi. Yksi mieleeni tuleva tutkimusarkeen kytkeytyvä esimerkki tästä on laadullinen haastattelu. Sitä käytetään usein hiljaisten ja haavoittuvien ryhmien tutkimuksessa ja sen keinoin pyritään näihin ryhmiin kuuluvien äänten ja näkökulmien esiin tuomiseen. Laadullisen tutkimushaastattelun on tutkimuksissa kuitenkin todettu myös toisintavan keskiluokkaisia ihanteita ja valtapositiioita (Mao & Feldman, 2018). Toisaalta Larteyn esitelmän äärelä opin, että ihmiset voivat käyttää imitaation lisäksi improvisaation keinoja, joilla omalle äänelle luodaan tilaa ahtaassakin valta-asetelmassa.

Postkoloniaalisesta tutkimusotteesta voidaan löytää monia yhtymäkohtia diakoniaan ja sen tutkimukseen. Myös diakonian tutkimuksessa on laajalti pidetty tärkeänä kontekstualisoida tutkimusaiheita, purkaa yhteiskuntaan ja tutkimuksen tekemiseen liittyviä valtarakenteita, kuulla vaiettujen ja sorrettujen ääntä ja haastaa vahingollisia idealisointeja. Tämä näkyi Teologian ja uskonnontutkimuksen päivillä, jotka järjestettiin Turussa toukokuussa. Konferenssin runsaassa ohjelmassa oli mukana kaksi diakoniaan keskittyvää kokonaisuutta: Diakonian tutkimuksen seuran ja aikakauskirjan järjestämä työryhmä ”Diakonian tutkimus tänään” sekä professori Cecilia Nahnfeltin puheenjohtama paneelikeskustelu ”Diaconia on the verges”. Puheenvuoroissa nostettiin esiin paitsi heikossa asemassa olevien elämäntodellisuuden ymmärtämisen sekä profeettallisen diakonian ja yhteiskunnallisen dialogin tarve, myös Euroopan kirkkojen koloniaalinen historia ja kuvitellusta yhteisyydestä ulos suljetut ryhmät.

Tutkimusaiheet, -asetelmat ja -menetelmät, jotka kutsuvat toisin tietämiseen, ovat saaneet jalansijaa myös Diakonian tutkimus -aikakauskirjan sivuilla. Viimeaikaiseksi esimerkiksi käy vaikkapa numerossa 1S/2024 julkaistu Tuuli Innolan kuvaus proteesielimellisyydestä Margrit Shildrickin kirjassa *Visceral Prostheses*. Se kutsuu diakonian tutkijoita kiinnittämään kriittisen posthumanismin hengessä huomion ihmiskehojen muotoutumisen moniulotteisuuteen ja ihmisen rajojen liukuvuuteen (Innola 2024). Samassa numerossa on Karoliina Nikulan ja Janika Lindströmin kirjoitus kanssatutkimuksesta yhteiskunnallisen diakonian edistäjänä, joka kehottaa tuomaan hiljaisten ryhmien ääntä osaksi yhteiskuntapoliittista keskustelua (Nikula & Lindström 2024). Käsillä olevassa numerossa Riina Sinisalon arvio Amira Abou-Talebien väitöskirjasta *The Concept of ihsān (Beauty/Goodness) in the Qur’anic Moral Worldview*, johdattaa hyvyyden ja kauneuden kautta Koraanin moraalisen maailmankuvan äärelle. Näkökulma on huomionarvoinen diakonian tutkimuksen kentällä,

joka ammentaa perinteisesti (ja usein ääneen lausumatta, itsestään selvästi) kristillisestä perinteestä.

Ilmaisun luovuus voi toteutua ja äänten moninaisuus kasvaa vain vallan kasvaessa ja tilan laajetessa. Ajattelen, että kyse on paitsi heikossa asemassa olevien ihmisten äänen huomioimisesta ja esiintuomisesta tutkimuksessa, myös ja ensi sijassa kyvystä kuulla ja tunnistaa äänien moninaisuutta ja moninaisia ilmaisumuotoja ja tehdä niille aktiivisesti tilaa. Altavastaajan ääni edellyttää yhteisöllistä ja yhteistoiminnallista tilan tekemistä, jossa myös tutkimuksen infrastruktuureilla, mukaan lukien julkaisukanavilla, on oma vastuunsa. Huomionarvoista on, että nostamani viimeaikaiset esimerkit tulevat kirjoituksista ja kirja-arvioista, eivät vertaisarvioituista tutkimusartikkeleista, jotka ovat tiedejulkaisemisen kovaa ydintä. Toisin tietämisen tilan raivaamisessa on vielä työtä tehtävänä.

Kirjallisuus

- Innola, T. (2024). Margrit Shildrick. Visceral prostheses: somatechnics and post-human embodiment. *Diakonian tutkimus*, 1S, 100–103. <https://doi.org/10.37448/dt.138165>
- Mao, J. & Feldman, E. (2019). Class matters: interviewing across social class boundaries. *International Journal of Social Research Methodology*, 22(2), 125–137. <https://doi.org/10.1080/13645579.2018.1535879>
- Nikula, K. & Lindström, J. (2024). Kanssatutkimus yhteiskunnallisen diakonian edistäjänä? *Diakonian tutkimus*, 1S, 91–95. <https://doi.org/10.37448/dt.128159>
- Sinisalo, R. (2024). Amira' Abou-Taleb (2023): The concept of ihsān (beauty/goodness) in the Qur'ānic moral worldview. *Diakonian tutkimus*, 1, 73–75. <https://doi.org/10.37448/dt.145412>